

Medisinsk nøytralitet og mangel på sannhet

Tor Erik Befring

Jakob Sørbø

En ubetenksom fordømmelse kan utilsiktet bli propaganda for krigsforbrytere.

Tor Erik Befring (foto: privat) og Jakob Sørbø (foto: Alfred Sørbø)

Psykologforeningens uttalelser om krigen på Gaza, nå sist fordømmelsen av angrepet på al-Shifa-sykehuset, fremhever foreningens engasjement for medisinsk nøytralitet og humanitærrettens prinsipper. I forbindelse med fordømmelsen uttaler president Håkon Skard at «Alle handlinger som utsetter sivile og helsepersonell for livsfare, må avsluttes. Angrep på helsepersonell og deres pasienter er et brudd på humanitærretten. Det må Israel respektere» (Reppen, 2024).

Ubetenksom fordømmelse

Krig medfører død, lidelse og store ødeleggelser. Men, som Aiskhylos påpekte allerede i den greske antikken: I krig er sannheten det første offeret. De stridende parter vil ofte bruke informasjon strategisk og gi et falskt bilde av omstendighetene. Det er derfor essensielt å erkjenne konsekvensen av ufullstendig og usikker informasjon: Du vet ikke alt som skjedde, og det du vet, behøver ikke å være sant.

Et angrep på et sykehus er vanligvis å regne som en krigsforbrytelse. Sykehus kan i visse tilfeller være legitime mål dersom de gir effektive bidrag til militære operasjoner eller brukes av militære styrker (Rasmussen & Cooper, 2024). Brukes sykehus til å skjule eller hjelpe de væpnede styrkene, snus skylden, og det vil ifølge Genèvekonvensjonene være partene som bruker sykehuset ulovlig (se <https://guide-humanitarian-law.org/content/article/3/perfidy/>), som bryter humanitærretten.

En ubetenksom fordømmelse, basert på ufullstendig eller feilaktig informasjon, kan derfor utilsiktet bli propaganda for krigsforbrytere. Det er, for å si det forsiktig, uheldig.

Tålmodighet og klokskap

Når grensene mellom legitime og illegitime mål er omstridt, slik det ofte er i krigen på Gaza, må vi kjenne viktigheten av tålmodighet og klokskap. Det er ingen grunn til å ikke tilstå begge parter evne og vilje til å manipulere fakta og opinionen.

I lys av dette mener vi det er klokere om Psykologforeningen, fremfor å fordømme uoversiktlige hendelser, fremmer en nyansert forståelse av medisinsk nøytralitet, utfordrer overtramp fra alle krigførende parter og støtter uavhengige undersøkelser for å verifisere fakta på bakken. Først når slike undersøkelser er klare, vet vi konteksten rundt det som har skjedd.

Slik kan Psykologforeningen hegne om humanitærretten og bedre bidra til å sikre at begge krigførende parter respekterer lovene som er ment å beskytte de mest sårbare, samtidig som den opprettholder sin rolle som en kunnskapsbasert stemme i debatten om menneskerettigheter og medisinsk etikk, også i krig.

Merknad: Ingen oppgitte interessekonflikter.

Referanser

- Rasmussen, J. E. & Cooper, C. G. (2024). Krigens folkerett. *Tidsskrift for Den norske legeforening*, 144(1), 1–3. <http://doi.org/10.4045/tidsskr.23.0806>
- Reppen, N. K. (2024, 2. april). Tre fagforbund fordømmer angrepet på al-Shifa-sykehuset i Gaza. *Sykepleien*. <https://sykepleien.no/2024/04/tre-fagforbund-fordommer-angrepet-pa-al-shifa-sykehuset-i-gaza>